

сформували розвинену кореневу систему та були менш вразливими до несприятливих погодних умов, однак потенціал продуктивності даної культури не був повністю реалізованим в 2015 році через холодну весну та жарке і посушливе літо. В середньому за два роки досліджень одержали посередню врожайність сухої біомаси свічграсу – 5,0 т/га на темно-сірому та 4,4 т/га на дерново-підзолистому.

Найменш врожайною культурою в середньому за роки вирощування виявилась сіда багаторічна. При вирощуванні сіди отримали найнижчий вихід сухої біомаси – 2,1 т/га на темно-сірому та 1,5 т/га на дерново-підзолистому ґрунтах. Також фактор родючості ґрунту мав найбільший вплив на сіду багаторічну оскільки урожайність даної культури на дерново-підзолистому ґрунті була найнижчою (на 1,5–2,9 т/га) серед досліджуваних культур трав'янистої групи.

Отже, за вирощування багаторічних енергетичних рослин на двох типах ґрунтів, в середньому за роки досліджень, найбільшу урожайність сухої біомаси з трав'янистих культур сформував свічграс на темно-сірому 5,0 т/га та на дерново-підзолистому ґрунті 4,4 т/га. З дерев'янистих рослин найпродуктивнішою виявилась верба японська 4,3 та 3,4 сухої маси відповідно.

Приріст сухої біомаси енергетичних культур на темно-сірому легкосуглинковому ґрунті був вищим на 0,9–0,5 т/га в порівнянні з вирощуванням їх на дерново-підзолистому зв'язнопіщаному ґрунті.

УДК 634.54:631.8

Яремко Н. О.

Інститут садівництва НААН України, вул. Садова, 23, сел. Новосілки, м. Київ, 03027, Україна, e-mail: nadaiayaremko@gmail.com

ДОРОЩУВАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ВІДСАДКІВ ФУНДУКА З ВИКОРИСТАННЯМ СТИМУЛЯТОРІВ КОРЕНЕУТВОРЕННЯ

При вегетативному способі розмноження фундука з'являються деякі проблеми з утворенням кореневої системи відсадків, особливо у сортів з низькою регенераційною здатністю. Для підвищення ефективності вирощування садивного матеріалу фундука, нестандартні відсадки з низьким коефіцієнтом укоріненням в маточнику вегетативного розмноження необхідно дорощувати із обробкою їх стимуляторами росту для отримання стандартних саджанців. Даний захід необхідно проводити для того, щоб спричинити зміну природного розподілу фітогормонів, що веде до стимуляції коренеутворення, необхідно активізувати ростові процеси і дати рослинам швидше перейти на власні корені, а також краще засвоювати і використовувати поживні речовини. Метою роботи є встановити найбільш ефективні

стимулятори коренеутворення при дорощуванні нестандартних відсаджків фундука.

Дослідження проводились на дослідних ділянках Інституту садівництва НААН України в польових дослідах протягом 2016 р. Зрошення відсутнє. Кількість опадів за вегетаційний період (квітень-вересень) складала 245,4 мм, що на 135,6 мм менше від середньобагаторічної. Об'єктами дослідження є стимулятори коренеутворення — обробка водою (Контроль); ІМК (100 мл/л маточного розчину); Корневін (9 г/л); Чаркор (4 мл/л); Циркон (1 мл/л).

Дослідження проводили за наступною методикою. Нестандартні відсадки занурювали у водний розчин препаратів на 3–5 см і витримували протягом 18–20 годин при температурі 20–25 °С, промивали водою і висаджували у ґрунт для укорінення. Схема садіння 0,7×0,2 м.

Найкращу приживлюваність відсаджків висаджених на дорощування відмічено у сорту 'Святковий' при обробці стимуляторами ІМК (100 мл/л) та Корневін (9 г/л) – 73 % від загальної кількості висаджених, тоді як обробка стимуляторами Чаркор (4 мл/л) – 38 % та Циркон (1 мл/л) – 45 % істотно не відрізнялася від контролю (обробка водою) – 27 %. Дещо меншу приживлюваність 69 та 67 % мав сорт 'Долинський' при використанні стимуляторів ІМК (100 мл/л) та Корневін (9 г/л), що істотно більше порівняно з контролем – 27 %. Стимулятори Чаркор (4 мл/л) і Циркон (1 мл/л) лише на 3 і 6 % збільшили приживлюваність висаджених відсаджків фундука сорту 'Долинський' в порівнянні з контролем. Така ж закономірність спостерігалася і у сортів 'Дарунок юннатам' та 'Корончатий'. Їх приживлюваність була в межах 49–62 % та 56–29 % відповідно.

Найбільший вихід стандартних саджанців фундука від загальної кількості висаджених (71,4 тис. шт./га) був у сорту 'Святковий' при використанні стимулятора ІМК (100 мл/л) – 52,1 тис. шт./га, з яких першого сорту – 46,4 тис. шт./га, всі інші саджанці були другого сорту. Для сорту 'Долинського' кращою була обробка стимулятором Корневін з нормою витрат 9 г/л – 40,7 тис. шт./га, з яких вихід першого сорту складав 22,8 тис. шт./га, а другого – 17,9 тис. шт./га. Для сортів 'Дарунок юннатам' і 'Корончатий' найбільший вихід стандартних саджанців було отримано при обробці стимулятором Чаркор (4 мл/л) – 25,0 і 18,6 тис. шт./га відповідно, що істотно більше порівняно з контролем – 6,4 і 9,3 тис. шт./га. Вихід стандартних саджанців у варіанті з використанням стимулятора Циркон (1 мл/л) був найменшим по всіх досліджуваних сортах в порівнянні з іншими стимуляторами коренеутворення.

Застосування стимуляторів коренеутворення позитивно позначилося на процесі дорощування нестандартних відсаджків. Найкраще відсадки всіх досліджуваних сортів досягли розмірів стандартних саджанців за використання стимулятора ІМК з нормою витрат

100 мл/л. Так, у середньому по сортах приживлюваність відсадків становила 65 % (46,4 тис. шт./га), що у 2,5 раза більше ніж у контролі, а вихід стандартних саджанців склав 35,7 тис. шт./га від загальної кількості висаджених.

УДК 633.2 (477.4)

Ящук В. А.

Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН, пр-т Юності, 16, м. Вінниця, 21100, Україна, e-mail: jatschukvalentyn@ukr.net

ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНІ ПРИНЦИПИ КОНСТРУЮВАННЯ АДАПТИВНИХ БАГАТОРІЧНИХ АГРОФІТОЦЕНОЗІВ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО

На сучасному етапі ведення сільського господарства в Україні інтенсифікація галузі рослинництва призвела до значного зростання виробництва сільськогосподарської продукції. Практично у всіх регіонах країни на ріллі панують одновидові посіви зернових, зернобобових, олійних та інших культур, що на фоні надлишкового пестицидного навантаження викликає чимало екологічних проблем у сільському господарстві. Так звані лукопасовищні угіддя, яких за статистикою налічується біля 8 млн га в Україні є в основному порушеними екосистемами, використовуються не за призначенням, внаслідок чого деградують і повністю залежать від значних вкладень енергосубсидій. На відміну від природних екосистем вони слабко адаптивні, більш схильні до стресів, викликаних глобальними змінами погодних умов, уразливі щодо родючості та ерозії ґрунту.

Диверсифікація та еколого-ценотична адаптація рослинності порушених кормових угідь – основний ключ до розуміння перспектив створення стійких, високопродуктивних, економічно виправданих кормових агроекосистем. Вивчення закономірностей формування їх ценозів, а також напрями сукцесій під впливом антропогенних факторів дасть можливість прогнозувати та управляти їх складом, а звідси й господарськими показниками (продуктивністю та якістю корму).

Проте слабе вивчення проблеми конкурентних взаємовідносин між рослинними організмами негативно відображається на багатьох аспектах щодо розробки технологій створення складних агрофітоценозів та підвищення їх продуктивного довголіття. Низька продуктивність багаторічних лукопасовищних трав нині ще недостатньо теоретично осмислена і тому це стримує інтенсивний розвиток кормовиробництва в нашій країні.

Саме тому в Інституті кормів та сільського господарства протягом 2012–2016 рр. автором проводились фітоценотичні дослідження